ఒంటి స్తంభం మేడ

1

అనగనగా ఒకరాజు, ఆ రాజుకో కూతురు. ఆమెను రాజు ప్రాణప్రదంగా చూసుకునేవాడు. ఆమెను ఎవరేం చేసిపోతారో అని రాజుకు భయం. అందుచేత ఆ రాజు కూతురికోసం ఒక ఒంటి స్తంభంమేడ కట్టించాడు. అది ఒంటి స్తంభంమేడ కావటంచేత ఎవరూ సులభంగా పైకి ఎక్కటానికిలేదు. ఆ కారణంచేతనే. రాజు కూతురు మేడ దిగటానికి లేదు; కవచం అని తొడిగితే అదే నిర్బంధమయింది.

అయితే తాను నిర్బంధంలో ఉన్నట్టు రాజు కూతురికి తెలియదు. తనకు ఏం ప్రమాదం వస్తుందో ఆమెకు స్పష్టంగా తెలీదుగాని తనకాప్రమాదం తప్పినందుకు ఆమెమనసులో ఎంతో సంతోషించినదై నిశ్చింతగా ఉండేది. ఒంటి స్తంభంమేడలో ఉన్న రాజుకూతురికి రాజోపచారాలు నిరాఘాటంగా జరిగేవి-దాస దాసీజనులూ, బంగారు తూగుటుయ్యాలలూ హంసతూలికాతల్పాలూ, మృష్టాన్నభోజనాలూ.

ఒకరోజు పెద్ద గాలితుపాను వీచింది. రాజుకూతురున్న మేడ తాలూకు ఒక్క స్తంభమూ కూలిపోయింది.

ఇది నేను స్వయంగా కట్టినకథ. నేనే రాజు కూతుర్ని. నన్ను మా వాళ్ళు ఒంటి స్తంభం మేడలో ఉంచారు. అయితే అది ఒంటి స్తంభం మేడ అనే విషయం నాకుతెలీదు; మామూలుమేడే అనుకున్నాను.

మా నాన్న రాజుకాడు. కాకపోతే ఏం? మా వంశానికి రాజసం చాలా ఉంది. మా తాత అగ్రహారాలు ఏలాడు. అందలంఎక్కి తప్ప బయటికి కదిలేవాడుకాడు. జిల్లాకలెక్టర్లు దగ్గిరనుంచీ ఆయన దర్శనంచేసుకొని, ఆయన ఇచ్చిన బహుమానాలు పట్టుకుపోయేవారు. ఆయన పంక్తిన ఇరవైమంది అయినా కూర్చోకపోతే ఆపోశన పట్టేవాడుకాడు. ఆయనకు నలుగురు సానివాళ్ళుండేవారు.

మా నాన్నతరానికి రాజసం తాలూకు బాహ్యచిహ్నాలు శలవు పుచ్చుకున్నాయి. మన స్తత్వం మిగిలింది. మా నాన్నకూడా దేహిఅన్నవాడికి నహీ అనలేదు. ఆయన వేలకువేలు దానధర్మాలుచేశాడు- అప్పుచేసి. ప్రజలు పలికే శుష్కప్రియాలను ఆయన చాలాఖరీదుకు కొనుక్కునేవాడు. తండ్రిని మించినవాడనిపించుకోవటం

కాదుగదా, తండ్రిఅంతవాడని అనిపించుకోవటంకూడా, పాపం, మా నాన్నకు చాత కాలేదు. మా నాన్న లోలోపల మాతాతను ద్వేషించేవాడని నాకు తెలుసును. ఫలాని వాడికొడుకు అనే కీర్తితోనే మా నాన్న జీవయాత్ర గడపవలసివచ్చింది.

మా తాతను ద్వేషిస్తూనే మానాన్న తనతండ్రిని కీర్తిదాహంకొద్దీ అనుకరించాడు. తనూ ఒక ముండను పెట్టుకున్నాడు, మేనాఎక్కి తిరగటానికి ప్రయత్నించాడు. మా నాన్ననుచూసి కొందరు నవ్వారు, మరికొందరు చీదరించుకున్నారు; ఒక్కరన్నా హర్షించలేదు—ముఖస్తుతిగాళ్ళు తప్ప! అదైనా మా నాన్న ఎదటనే!

పాపం, మా నాన్న కీర్తిగూడా ఒంటి స్తంభంమేడే అయిపోయింది. దానికున్న ఒక్క స్తంభమూ డబ్బు. అది లోపల్నించి డొల్లబారిపోతుండటం మా నాన్న గ్రహించలేదు, అది ఫెళ్లున విరిగిపడేవరకూ.

2

నా పెళ్ళి నా పదోఏట అతివైభవంగా జరిగింది. మానాన్న నా పెళ్ళికి పది హేనువేలు ఖర్చుచేశాడు—అప్పుచేసి. అప్పటికింకా మా యింట కిరాయిలక్ష్మి తాండవమాడుతూనే ఉంది.

నేను పదకొండోఏట రజస్వలా అయినాను. మరి మూడునెల్లకు నా భర్త సన్నిపాతంవచ్చి చచ్చిపోయినాడు. సన్నిపాతం క్రిములవల్ల కలుగుతుందని శాస్త్రజ్ఞులు చెబుతారు. భార్యలు దుష్టనక్షత్రాన రజస్వలా అయితే భర్తలకు సన్నిపాతం వచ్చి మూడోవారంలో కొట్టేస్తుంది. ఈ రహస్యం దైవజ్ఞులకే తెలుసు....ఏమైతేనేం నేనుకూడా ఒక హత్యకు కారకురాలయిన దాన్నయినాను. యమధర్మరాజు కోర్టులో ఎప్పటికైనా నామీద హత్యకేసు నడవకపోదు.

కేసువిచారణ ఆరంభంకాకముందే నాకు యమధర్మరాజు ఏజెంట్లు శిక్ష అనులుజరిపారు. నేను బొట్టుపెట్టుకోరాదు, రంగుచీరెలు కట్టరాదు. శుభకార్యాలకు పోరాదు. ఎవరికీ ఎదురుకారాదు. అయిదే నాది కఠినచెర కాదు. నేను రెండుపూటలా భోంచెయ్యవచ్చు. పూలు పెట్టుకోకుండా జెడ వేసుకోవచ్చు, జుట్టు తీయించుకో నవసరంలేదు.

యమధర్మరాజు ఏజెంట్లు నాకు చూపుతూవచ్చిన దయకు తమను తాము నిత్యమూ అభినందించుకుంటూ నా కృతజ్ఞతను అర్థించేవారు. కృతజ్ఞత చూపటం నాకు చాతనయిందని చెప్పలేనుగాని కృతఘ్నత మాత్రం చూపలేదు యమ కింకరులకు.

ఇలాఉండగా ఒకరోజు-నా పదమూడోఏట—ఒక పెద్దమనిషి—మా బంధు కోటిలోవాడే—ఎవరూలేని సమయంలో నన్ను తన వొళ్ళోకితీసుకొని, నా శరీరమంతా

ఎంతో ప్రేమతో నిమిరి, నన్ను గట్టిగా తనరొమ్ముకు అదుముకుని, నన్ను ఉద్రేకంగా ముద్దులాడాడు.

ఆయనను నేను ప్రేమించానని చెప్పలేను. ప్రేమనుగురించి కథలలో చదువుతున్నకొద్ది దాని స్వరూపం ఏమిటో జొత్తిగా తెలియకుండా పోతున్నది. గమ్యస్థానం తెలియక దిక్కులేనిపక్షిలాగా తిరుగుతున్న నా కామేచ్ఛ ఈ సంఘటనతో ఆయన మీద వాలింది.

ఈ సంఘటన జరిగినాక నా బాల్యం అంతమై యవ్వనదశ ఆరంభమైంది. నాకది ఒకవిధమైన రెండోపుటక. అనేకరోజులపాటు, నెలలపాటు, ఈ సంఘటన గురించి జ్ఞాపకం వచ్చినప్పుడల్లా వొళ్ళు పులకరించి నా హృదయాన్ని ఎవరో గట్టిగా నొక్కేస్తున్నట్టుగా బాధకలిగేది. నిద్రాహారాలూ, మిగతా ప్రపంచమూ మరిచిపోయి, మోహంమొత్తేవరకు ఆ అనుభవాన్నే పొందాలని ఆరాటంగా ఉండేది.

ఆ పెద్దమనిషి నన్నెందు కీ త్రిశంకుస్వర్గంలో వొదలాలి? నన్నాయన ఎక్కడికన్నా అడివిమధ్యకి, ఎడారిలోకి, కొండలమీదికి లేవదీసుకుపోయి నాకీ స్వర్గసౌఖ్యం ఇవ్వరాదూ? ఈ సుఖం తనివిదీర అనుభవించినాక ఉరిపోసుకొని చచ్చిపోతేమాత్రమేం? ఆయనకు పిరికితనమా? నాకు లేదే? ఆయనకోసం కావలిస్తే నేను నష్టేట్లో దూకుతానే?

నాలో మార్పు మావాళ్ళు గ్రహించి ఉండాలి. నేను పరమరహస్యం అనుకుని నా కడుపులో దాచుకున్న ఈ విషయం మావాళ్ళకు నా మొహం చూడగానే అర్థమైఉండాలి. తమ రహస్యభావాలను ఆరితేరిన పెద్దవాళ్ళు ఎంత సులభంగా పసికడతారో యువకులు చచ్చినా గ్రహించలేరు.

3

కీర్తి అనే ఒంటి స్తంభంమేడలో కాపరం చేస్తున్న మా కుటుంబం నన్ను నీతి అనే ఒంటి స్తంభం మేడలో ప్రవేశపెట్టింది.

మానాన్న నాతో స్పష్టంగా చెప్పాడు: "నీ పూర్వజన్మ పాపంవల్ల నీ మొగుడుపోయినాడు. నిన్నుచూస్తే మాకు విచారం లేదనుకోకు. నీ జీవితం ఎంత దుర్భరమో మాకు తెలుసు. వంశగౌరవం అడ్డురాకపోతే నిన్నివాళే ఎవరికైనా ఇచ్చి విధవావివాహం చేతును. కాని అటువంటిది ఈ పవిత్రవంశంలో జరగటానికి వీల్లేదు. నాబొందెలో ఊపిరిఉండగా నా చేతిమీదిగా నేను విధవావివాహం చెయ్యను. నాకుటుంబాన్ని ఒకరు వేలుమడిచి చూపటం నేను భరించలేను. ఈ విషయాలు నువు అర్థంచేసుకోవాలి. నువు చాటుమాటు వ్యవహారాలు చేసినా నేను సహించేవాణ్ణికాను. భగవంతుడు నీజీవితానికి ఈకళంకం తెచ్చిపెట్టాడు గనక నేను ఇతరత్రా నీకే

లోటూ జరగకుండా చేస్తాను. ఎవరూ చూడకుండా నువు పూలుపెట్టుకో, బొట్టు పెట్టుకో, సిల్కుచీరలుకట్టుకో, నాకభ్యంతరంలేదు. కాని వంశ మర్యాదకు చిన్న మెత్తు కళంకంతెచ్చినా నిన్ను బయటికి పంపేస్తాను జాగర్త. ప్రపంచంలో కళ్ళు లేకుండా, కాళ్ళులేకుండా బతికేవాళ్ళున్నారు. పుట్టిందిమొదలు చచ్చేదాకా మంచంలో పడి తీసుకునేవాళ్ళున్నారు. విధవాత్వం అంతకన్న ఘోరమైనది కాదు"

చాటుగా పూలూ, చీరెలూ పనికివస్తే యెవరూచూడకుండా ముద్దులెందుకు పెట్టించుకోరాదో, నాకు అర్ధం కాలేదు. కాని ఈ ఆలోచన నాకు అప్పుడు కలగ లేదు. అప్పటిమట్టుకు నా శరీరం భయంతో బిగుసుకుపోయింది. మా నాన్న నాతో అట్లా ఎన్నడూ మాట్లాడలేదు. అసలే ఆయన మితభాషి. పిల్లలం చాలా భయ భక్తులతో పెరిగినవాళ్ళం. పరాయివాళ్ళ యెదట "నాన్నగారూ" అని పిలవవల సిందేగాని చనువుగా "నాన్నా" అనటానికి కూడా లేదు మాకు.

మా నాన్న ఇచ్చిన ఉపన్యాసంతో నాలో సహజంగా తలయెత్తిన కామేచ్ఛ దాదాపు పూర్తిగా అణచబడింది. మా నాన్న నాకిచ్చిన ఉపన్యాసంతో నన్ను వదల లేదు. అవకాశం దొరికినప్పుడల్లా నేను వింటుండగా ఇతరులదగ్గిర సుఖవ్యాధులను గురించి, భ్రూణహత్యలను గురించి భయంకరమైన కథలు చెప్పేవాడు. ఈనాటి సంఘంలో సంసార్లలోనే నూటికి అరవైమంది సుఖరోగాలతో బాధపడుతునానరట. కాలుజారిన ప్రతి ఆడదానికి కడుపు అవుతుందిట. భ్రూణహత్య చేయించిందుకు ఎంతోమంది వైద్యులు జైల్లోపడ్డారుట ఎందరో ఆడవాళ్ళు వాయువుకమ్మి చచ్చారుట. అనేకమంది ఆడవాళ్ళు క్షణం సుఖంకోసం ఇల్లు వెడలగొట్టించుకొని భోగం వృత్తిలోపడి కుమిలిపోతున్నారుట.

ఈ కథలు-నిజమో, అబద్ధమో భగవంతుడికే తెలియాలి-నాలో కామేచ్ఛ పూర్తిగా అంతరించింది. ఎవడన్నా నాకేసి చూస్తేనే రోగాలు తగులుతాయని, నన్ను ముద్దుపెట్టుకుంటేనే కడుపైపోతుందని నాకు పూర్తిగా నమ్మకం ఏర్పడి పోయింది.

4

తలవనితలంపుగా, ఫెళఫెళారావాలతో, అందరమూ నివ్వెరపడిచూస్తూండగా మా కీర్తిమేడను ఇన్నాళ్ళూ నిలబెట్టి ఉంచిన ఒంటిస్తంభం కాస్తా కూలిపోయింది.

ఉన్న అప్పు తీర్చటానికి మా నాన్న కొత్త అప్పులు పుట్టించలేకపోయినాడు. ఉన్నఆస్తి అమ్మజూపితే అప్పులుతీరేటట్టు కనిపించలేదు. ధరలు పడిపోవటం వల్ల ఉన్న ఇల్లూ, ఆస్తీ, వెండీ, బంగారమూ అన్నీ అమ్మినా అప్పుతీరే అవ కాశం కనిపించలేదు. అయినకాడికి ఉన్నది తెగనమ్మి అప్పులవాళ్ళకి సర్దటం

ఎక్కువ గౌరవప్రదమా, లేక తుచ్ఛమైన లౌకికవ్యవహారాలపట్ల నిర్లిప్తత అవలంబించి అప్పులవాళ్ళనే ఆస్తి వేలం వేయించుకుపోనివ్వటం గౌరవప్రదమా, లేక దక్కినంత ఆస్తి కుటుంబంలో వ్యక్తులపేర దక్కించి దివాలా ఎత్తటం గౌరవప్రదమా అనే విషయం మా నాన్న నిర్ణయించుకోలేకపోయినాడు. పాపం, ఆయన బుద్ధి తెలిసిన నాటినుంచీ సంఘగౌరవాన్ని ఆరాధించినా ఆయనకు దాని తిరుగుళ్ళు బోధపడనేలేదు.

అయినా ఈ సంఘ గౌరవంలో మా నాన్నకు విశ్వాసం చాలక మా నాన్న మా ఆడవాళ్ళ వొంటి మీది బంగారం కూడా అప్పులవాళ్ళకు ఆహుతిచేసి అందర్నీ కట్టుబట్టలతో వీధిలో నిలబెట్టి తన వంశ మర్యాద దక్కించుకున్న వాడైనాడు.

ఇల్లు లేకపోవటం ఏమిటో, తిండి లేకపోవటం ఏమిటో, ఒకరి దయాధర్మ బిచ్చంమీద ఆధారపడటం ఏమిటో మా కుటుంబానికి తెలిసి వచ్చింది. ఇంగ్లండుకు వెళ్ళటానికి కలలుకంటున్న మా అన్నలిద్దరూ చెరొక నలభై రూపాయల ఉద్యోగానికి పాల్పడ్డారు. మా నాన్నకు ఆ శక్తి కూడా లేదని రుజువయింది.

మా అన్నలకు ఉద్యోగాలు దొరకటంతో, మూడో అంతస్తునుంచి కింద పడుతున్నవాడికి వలపట్టినటయింది. ప్రాణం దక్కిందిగాని లేచి నిలబడి స్వేచ్ఛగా అటూ ఇటూ కదలటానికి లేదు.

ఎనభై రూపాయలతో చాలా పెద్దెత్తుగానే బతకవచ్చునని మా నాన్న గ్రహించాడు. మళ్ళీ ఆయనకు కొత్త ప్రాణం వచ్చినట్టయింది. కాటకం[1] మూలంగా జీవనం కారు చౌక అయింది. పదిరూపాయలు అద్దె ఇస్తే లంకంత ఇల్లు. నాలుగు రూపాయలు పారేస్తే ఇద్దరు నౌకర్లు, పదిరూపాయలు పారేస్తే బియ్యం బస్తా. అణా కూరలు కొంటే ఇద్దరు అతిథులను మేపవచ్చు.

ఈ మారిన పరిస్థితులలోకూడా పాతపద్ధతిలోనే కుటుంబమర్యాద నెరపటానికి కంకణంకట్టుకొన్నవాడై మా నాన్న ఇంటికి - అద్దె ఇంటికి - ఆధ్వర్యం వహించాడు. కాగా, కుటుంబంలో అందరి గౌరవమూ హెచ్చింది, ఈ దెబ్బతో - ఒక్క నా గౌరవంతప్ప. నా అన్నలిద్దరూ సంపాదకులుకనక వారు దాదాపు మా నాన్నతరవాత ఇంటికి అంతవాళ్ళూ అయినారు, మా అమ్మ పుస్తె మినహా వొంటి నగలన్నీ ఇచ్చేసింది. నేనా? నా పెళ్ళికి అయిన ఖర్చులో - ఫలానివారు చేసిన ఖర్చుకాదు. కేవలమూ అయిన ఖర్చులో - ముష్టి నా నగలేపాటి, నాకు పెళ్ళి జరగకుండాఉంటే మా కుటుంబం ఈ ఆర్థికసంక్షోభానికి గురిఅయ్యేదికాదని మా కుటుంబం ఏకగ్రీవంగా ఆమోదించింది. నేను పెళ్ళికాకుండా రజస్వలా అయివుంటే

---

1. ఆర్థిక కాటకం (1929-1934) ప్రస్తావన.

కుటుంబ గౌరవం ఏమై ఉండేదన్న జిజ్ఞాస ఎవరికీ కలగలేదు. కారణమేమంటే కుటుంబ గౌరవానికి వెనకఉన్న పలుకుబడి ఇప్పుడు ఉండటం మానేసింది.

5

కాని మానాన్న అనుకున్నట్టుగా గ్రంథం జరగలేదు. మా నాన్న అంచనాల ప్రకారం కుటుంబగౌరవార్థం ఇంకా నెలకు వందచొప్పున ఖర్చయే ధోరణిచూసి మా అన్నలు మా నాన్నను పెత్తనంనుంచి తొలగించేశారు.

నా అన్నలు ముందుఆలోచనతో కొందరు స్నేహితుల ఆదరణ స్వీకరించారు. ఈ స్నేహితులు డబ్బుగలవారు. ఏ కాటకంలో మా కుటుంబం అధోగతి పాలయిందో, ఆ కాటకంలోనే వారు పైకివచ్చారు.తిరిగి పుచ్చుకునే ఆలోచనలేకుండా వాళ్ళు మా అన్నలకు రూపాయీ, అర్ధా అరువివ్వగలరు. మా అన్నలకు గొప్పవాళ్ళ పరిచయమూ, అయిదూ పదీ కమీషను తెచ్చుకునే అవకాశాలూ ఇవ్వగలరు.

మా అన్నల స్నేహితులలో శ్రీహరిరావనే ఆయన ఒకడున్నాడు. ఆయన మాకు ఆప్తమిత్రుడైనాడు. ఆయనకు తరచు మా ఇంట్లో భోజనం పెట్టేవాళ్ళం. ఆయన వయస్సు 35, 40 మధ్య ఉంటుంది. తలవెనక కొంచెం బట్టతల. ముగ్గురుపిల్లల తండ్రి,

ఈ శ్రీహరిరావు నాకేసి చాలా ఆకలిగా చూసేవాడు. ఒకప్పుడు ఆవలిస్తే పేగులు లెక్కబెట్టిన మా వాళ్ళ కళ్ళకు ఇప్పుడు పొరలెందుకు కమ్మాయో నాకర్థం కాలేదు. ఒకరోజు ఈ పెద్దమనిషి ఒంటరిగా నామీద చెయ్యిచేసుకున్నాడు, నేను మా అమ్మతో చూచాయగా చెప్పాను. మా అమ్మ నాన్నతో అన్నట్టుంది. ఆయన ఆకాశమంతఎత్తు ఎగిరి ధూముధాములు చేశాడు. శ్రీహరిరావు ఇంటికివస్తే కాళ్ళు విరగగొడతానని శపథం చేశాడు,

మా అన్నలు ఇదంతా విని నన్నూ, మా అమ్మనూ, మా నాన్ననుకూడా నానాతిట్లు తిట్టారు. తిట్లు నాకే జాస్తి తగిలాయి, నాకు తిని పడుండే యోగ్యత లేక తమ ఆప్త స్నేహితులమీద లేనిపోని చాడీలు చెబుతున్నానన్నారు.

నేను నోరెత్తలేదు,

కొంతకాలానికి సుస్తీచేసింది. వైద్యుడికి చూపించారు మా అన్నలు వైద్యుడు ఏంచెప్పాడో తెలియదు. మా అన్నలుమాత్రం ఇంట్లో నాకు అతిఉష్ణం

---

1. ఆర్థిక కాటకం (1929 - 34) ప్రస్తావన

చేసిందన్నారు. "అతి ఉష్ణం" నివారణ చేయించుకోవటానికి నేను నల భైఇంజక్షన్లు పుచ్చుకున్నాను. ఆ ఖర్చు శ్రీహరిరావే ఇచ్చుకున్నాడు, పాపం! ధర్మాత్ముడు.

మరికొంత కాలానికి అతిపైత్యం ఆరంభించింది, దాని నివారణకు నేను మరో ఊరుపోయి ఒక ప్రైవేటు ఆస్పత్రిలో ఉండవలసి వచ్చింది.

శ్రీహరిరావు—"నీ ప్రాణానికేం ప్రమాదంలేదు. భయపడకు" అని అభయమిస్తూ చుట్టవాసనకొట్టే నోరు నా నోటికి గట్టిగా అదిమిపెట్టి ముద్దుపెట్టుకున్నాడు.

కడుపుకాలే అమ్మకు గంజే పానకం.

మా కుటుంబంవాళ్ళకీ రిమేడ కూలిననాడే నా నీతిమేడకూడా కూలిపోయిందని నేను గ్రహించలేదు. రెండు మేడలకూ ఒకటే స్తంభం మరి.

ముద్రణ : ఆంధ్రజ్యోతి మాసపత్రిక. మే. *1949*